

**Проф. др Брацо Ковачевић, редовни професор, научни савјетник
Европског дефендологија центра Бања Лука**

УСТАШКИ ПОКОЉ СРБА У БАЊА ЛУЦИ

Седмог фебруара 1942. године се на подручју Бања Луке, у једном дану, догодио један од највећих злочина Другог свјетског рата. Учиниле су га усташе Независне Државе Хрватске.

Клеро-усташки црквени и државни врх у Бања Луци, којег су чинили Виктор Гутић, фра Мирослав Филиповић-Мајсторовић и још неколицина усташа, донио је одлуку да се масакр над Србима на подручју села Дракулић, Мотике и Шарговац обави „хладним оружјем“ (крамповима, будацима, лопатама, сјекирама). Сматрали су да би употреба ватреног оружја узбунила становништво које би побјегло из својих кућа. Зато су села опкољавали, а затим су започели са масовним убијањем Срба. „Фра-Сотона“, „фра-Сотона Филиповић“, Мирослав Филиповић, фра-Томислав, како је себе звао и како су га други називали, је за себе говорио да воли да коље дјецу. Овај умоболник је спадао у групу најзлогласнијих хрватских усташких кољача који је међу првима започео са клањем Срба у околини Бања Луке. Најприје је заклао једно дијете, а затим и узвикнуо: „Ово је у име Бога. Покрштавам изроде. Усташе, слиједите мој пут. Све гријехе узимам на своју душу, а вас ћу исповиједити и ријешити свих гријеха“. Тако су, „у име Бога“, усташе клале све одреда - мушкарце, жене, дјецу, старце, здраве и болесне.

Злогласни „мајстор“ и усташки кољач фра Мирослав Филиповић-Мајсторовић ће 7. фебруара 1942. године, заједно са усташким кољачима једне сатније, двије тјелесне Павелићеве „бојне“, извршити страشان злочин како по *начину извршења* тако и по *броју жртава*. Био је звјерски покољ над невиним српским народом бањалучког краја. Након покоља, фратар Мирослав Филиповић – „Мајсторовић“, „фра Сотона“, благосиљао је убијање као „Светковину жетве“.

У поводу догађаја од 7. фебруара 1942. године, Земаљска комисија за утврђивање ратних злочина за Босну и Херцеговину је, на основу свједока, навела да је „једна група загребачких усташа под водством фратра исусовца (?) именован Филиповића, из самостана Петрићевца крај Бања Луке, отишла је у српско село Раковица – Рудник крај Бања Луке. У овом селу радили су у Руднику Срби радници заједно с радницима католицима и муслиманима. Фратар усташа Филиповић је по легитимацијама установио раднике Србе па је те одмах издвојио од радника католика и муслимана, те их истодобно на лицу мјеста у Руднику дао по усташама убити. Усташе су ове раднике убили крамповима. Тада су овдје убијена 52 радника Србина. Послије тога отишли су усташе под водством фратра Филиповића у село Дракулићи

крај Бања Луке, откуд потјечу убијени радници рудари. У овом селу усташе су и опет под водством фратра Филиповића убили око 1.500 Срба, људи, жена и дјеце. У овом селу тад су убијени сви житељи, једино се спасила једна жена именом Ленка и њезино петоро дјеце, те још једно дијете, чији су родитељи убијени. Ленка је касније полудјела... Главни иницијатор свих прогона и покоља, те пљачке Срба у овом крају јест већ поменути др. Виктор Гутић који је у својим говорима стално харангирао против Срба... Поред споменутог фратра Филиповића и други су фратри долазили на договор Гутићу...“ Извјештај је допуњен још једним исказом који говори да су „7. фебруара 1942. године усташки кољачи, и то једна сатнија, двије тјелесне Павелићеве бојне, предвођене од усташког надпоручника Јосипа Мислова и жупника из Петрићевца код Бања Луке, Вјекослава Филиповића, иначе усташког кољача сатника, извршили су како по начину извршења тако и по броју жртава, један од најзвјерскијих покоља над невиним српским народом бањалучког краја. Преко 2.300 невино убијених мушкараца, жена, дјеце и старица биле су жртве овог покоља. Покољ је почео у четири сата изјутра у руднику Раковац, гдје су за вријеме смјене дочекивани радници и одмах у близини рудника, ударцима тупих предмета у потиљак, или сабљом, убијани на лицу мјеста. Преосталим радницима наређено је да ископају јаму и закопају побијене другове. Убијена су 52 српска радника. Међутим, то је само био почетак. Завршивши убијање у Раковцу крвожедне усташке звијери прешле су у сусједно село Дракулић, гдје су мирне сељаке, жене, дјецу и старце изводили из кућа, сакупљали их у гомиле и тако сакупљене клали ножевима и сјекирама, а оне који су још показивали знаке живота, дотукли би ударцима крампа. На исти начин убијана су и мала дјеца. Али, врхунац дивљаштва представља покољ шездесеторо школске дјеце, које су затекли у школи и сјекли им главе пред очима учитељице која је од претрпљеног ужаса полудјела“.

Истражујући злочине НДХ, а посебно у Јасеновцу, Гидеон Грајф је навео чак 57 усташких метода убијања и мучења до смрти. Према методама и начинима мучења и убијања Јасеновац је био много ужасније мјесто од Аушвица, гдје су „убијања вршена по кратком поступку у гасним коморама, а у Јасеновцу су ликвидације вршене ручно, ножевима, сјекирама, чекићима“.

Терор над недужним српским становништвом одвијао се уз усташки мото: „Нож, револвер, бомба и паклени строј су модели који имају повратити сељаку плодове његове земље, раднику крух, а Хрватској слободу!“. Проводећи гнусне злочине над немоћним српским, православним народом, усташки кољачи су вјеровали да чине добро дјело својој држави и својој цркви. Нису имали грижу савјести, а и опрост „у име Бога“ су им давали католички фратри.

Завршивши убијање у Раковцу крвожедне усташе су прешле у сусједно село Дракулић, гдје су мирне сељаке, жене, дјецу и старце изводили из кућа, сакупљали их у гомиле и клали, а оне који су још показивали знакове живота, дотукли би ударцима крампа.

Под руководством фратра Филиповића усташе су у једном од најмонструознијих и најмасовнијих покоља у руднику Раковац и селима Дракулић, Шарговац и Мотике, убиле 2.730 Срба (према изјавама неких преживјелих, тај број износи 2.800) – мушкараца, жена, старца, 551 дијете и 52 ђака.

Уочи злочина над Србима, нико од Хрвата као српских комшија, није им рекао да се спрема покољ. Неки од тих Хрвата комшија су држали стражу, неки су усташама били водичи, а неки су и учествовали у убијању Срба и, након покоља, су им пљачкали имовину.

Већи дио покретне имовине, намјештаја, жита, хране, запрежних кола и стоке су усташке власти опљачкале и одвезле у магацине у Бања Луку. Имања „напуштеног земљишта“ убијених Срба су усташке власти давале у закуп локалним Хрватима, а такође су насељавали Хрвате из Љубушког и Чапљине. Било је то и у складу са ставовима загребачког надбискупа Алојзија Степинца који је још 1939. године говорио о планској колонизацији сјеверозападног дијела Босне истичући да ће Босна „брзо бити хрватска“. Иста схватања је дијелио и Анте Павелић. Процеси колонизације Хрвата на просторе на којима су живјели Срби били су повезани не само са убијањем Срба у мјестима њиховог становања, него и са интернацијом српског становништва у усташке логоре. Тако је у јуну и јулу 1942. године са подручја Козаре у хрватске усташке логоре одведено 68.000 Срба, од чега 24.000 дјеце, од којих је око 12.000 убијено. Српска села су остала без Срба, и готово двадесетак година након Другог свјетског рата није било припадника српске нације око Козаре који би ишли у војску.

Врхунац дивљачког геноцида над српским народом представља покољ школске дјеце, коју су затекли у школи и сјекли им главе пред очима учитељице која је од претрпљеног ужаса полудјела. Неке дјевојчице и жене су биле силоване, а затим сурово убијене.

Осамдесет и четири године након стравичног терора над Србима, усташоидне страсти нису нестале, нити су се стишале. Готово свакодневно видимо како би патологија мржње код неких усташких потомака још увијек настојала учинити оно што су према Србима чинили њихови преци...